

A برخه: د مالداری بنیادی اصول

درېم لوست: د څارویو د باندニو غرو تاکنه

د زده کونکو د زده کړي موخي: د دي درس په نتیجه کي به زده کونکي د لاندي موخو سره اشنا شي:

۱. د غوبنینو غواو د باندニي غرو تاکنه او تشریح

۲. د شبدو غواو د باندニي غرو تاکنه او تشریح (بنیاتی)

۳. د مېرو او بزو د باندニي غرو تاکنه او تشریح

۴. د التونکو د باندニي غرو تاکنه او تشریح

پیشنهاد(وراندیز) شوي وخت: ۴ ساعته يا ګړی

پیشنهاد(وراندیز) شوي ذخیري: لاندي منابعي يا ذخیري د دي لوست په تدریس کي ګټوري تمامیدي شي:

- Lee, Jasper S., et. al. *Introduction to Livestock and Companion Animals 3rd Edition*. Pearson Prentice Hall, Inc. 2004 (Chapter 2).
- Internet keywords: Beef cattle, beef breed, cattle, dairy cattle, sheep, goats, ovine, poultry, fowl, geese, duck, turkey.
- <http://www.sheep101.info/>
- http://www.ext.vt.edu/resources/4h/virtualfarm/dairy/dairy_cow.html
- <http://animalscience.ag.utk.edu/ITCModules/Module1/Parts/Parts.htm>

دسامان الاتو، وسائلو او لازمو اسانتياو لړلیک

غټ بنودونکي(پراجکتور)

په پاورپواینت کي جوړ شوي سلايدونه
روښانه سلايدونه

بیتی گانی

د خبرتیاو يا پوسترونو تخته

د لېکني يا رنګونی وسيلي

د حیواناتو انځورونه چې غري يې لیبل يا نښاني ونه لري

دلاندي نوعو ژوندي حیوانات: غوبنین يا دوه مقصده حیوانات، د شبدو غواوي (بنیاتی)، پسه،

اوزه، چرګ، فیل مرغ، بته او يا مرغافی (په داسې حال کي چې شتون ولري)

په زړه پوري تګ لاره: له په زړه پوري تګ لاری ګته واخلي ترڅو زده کونکي د درس دزده کولو

لپاره تیار شی. دیری بسونکی د زده کونکو دتولکیو لپاره دخانگرو تگ لارو نه کار اخلى. کولی شو چی د لاندی تگ لاره څخه دیوی ممکنه تگ لاری په توګه یادونه وکرو:

د شبدو غوا، غوبنینی غوا، پسه، او زی او الوتونکو عکسونه د لیبل او یا د هغوي دباندنی غرو د نومونو سره یوځای انځور یا نقل کړئ. له بینتی ګانو په ګټه اخستته د دوي اندامونه او غري له لیبل يا نوم سره ضميمه غوخ کړئ. دا غوخي شوي پارچي د زده کونکو له راتلو دمخه په تولګي کې پرېږدئ. کله چې زده کونکي تولګي ته راغل هغوي ته وواياست ترڅو د بنکاري یا جسد خورونکو ځناور په خير لارشي او هغوي ته وظيفه ورکړئ ترڅو په تولګي کې د حيواناتو د اندامونو لپاره کوبښن وکړي او ددي کار لپاره ورته وخت وتاکۍ. وروسته له وظيفي ورکولو هغوي پرېږدئ تر څوڅلې بنکار ومومي. کله چې یې تول شيان راجمع کړل، له هغوي وغوارۍ ترڅو د هغه شيانو سره چې پیداکري یې دی خپلو چوکیو یا خایونو ته لارشي. پوبنته وکړئ هغه څه چې له ځانه سره لري ایا د دي په باره کې معلومات لري. دا بحث د لومرۍ موخي په توګه وتاکۍ.

د لوست ستراتيژي او د محظوياتو لنډيز

لومرۍ موخي: دغوبنینو غواو د باندنی غرو تاکنه او تشریح
اټکل شوي ستونزه: دغوبنینو څارویو عمده باندنی غري کوم دي؟
لومرۍ، تول څاروی د سر، سترګو، غورونو، پوزي او اساسی غرو لرونکي وي. لپکن ځني له څارویو د ځانګرو غرو لرونکي وي چې د هغوي د نوعو او تولبد پوري ځانګري وي.
ا. د غوبنینو غواو څخه اساسی موخي دغوبنی په منظور ده، مونږ باید د څارویو لکه غواو د ګلو د جنس د تاکني په خاطر درستي اصطلاح ګاني وپیژنو.

(الف) دغوبنینو غواو دير باندنی غري شتون لري چې باید هغه وپیژنۍ ترڅو د یو غوبنین
حیوان دیتاکني په هکله نسبت نورته به خبری وکړي. نوموري غري هغه اندامونه چې
مخکي تري یادونه وشه او همدارنګه مهمي ځانګرتیاوي په بر کي نیسي لکه:
۱. ملا - د شا له برخې څخه عبارت ده او هغه منطقه ده چې د پینتیو داخري برخې
او د ورانه مفصل(جور) هدوکۍ ترمنځ ځای لري.

۲. عظم غجز rump - د څاروی د شا هغه برخه ده چې د ورانه مفصل ده ده ده
څخه تر اخري برخې د څاروی او په غواګانو کې د لکى تر لیندی یا سر (tail
(head) پوري ځای لري.

۳. پتر brisket -- د حیوان د ترسيري یا جلو اتصالي connective tissue او
شحمي نسج دي چې د حیوان د مخکي پېښو منځ کي ځای لري.

** له TM^{3-1} لوستي موادو او ۷، ۳، ۲، ۵، ۶ او گنو سلайдونو څخه دغوبینین څاروي د باندني غرو د بحث لپاره ګته واخلي. تاسې کولي شی چي د غوبینين څاروي انخور دلپکنۍ په صفه و کښي ترڅو له زده کونکو غوبښته وکړي چې ۳ ګنه سلайд د کاغذ پرمخ انخور کړي. همدارنګه له زده کونکو وغواړۍ ترڅو د یوی کوچنۍ ازموینې په واسطه د غوبینين څاروي د باندني غرو په هکله د موضوع مطابق معلومات ورکړي . دا ازموینه د نمره دا خاطر نه وه ، یواخي له تاسو سره مرسته کوي ترڅو د هغوي د پوهينې سطحه خانته معلومه کړي.

دوپمه موخه: دشپدي ورکونکي غوا(البنياتي) باندني غري تشخيص او تشریح کړي .

**اټکل شوي ستونزه: دشپدي ورکونکي غوا عمه باندني غري کوم دي؟
د پاور پواينت ۸، ۱۱، ۹، ۱۲، ۱۳ ګنه سلайдونه**

II. دشپدو غواوي د باندني بي شميرو غرولرونکي دي چي د غوبښينو څارويو سره ورتوالۍ لري، ولې باید وکولي شو ترڅو توپپرونې تشخيص کړو ، دهغوي دتولید قدرت ارزیابي او د څارويو ستونزې تشریح کړو. دا چي د شيدو غواکانو اهمه موخه دشپدو تولید دي، په دي اساس هغوي د داسي جورېښتونو لرونکي دي چي د ساتني دپروګرام له لاري نوموري کار په بنه توګه سرته رسولی شي. د شپدو غواکانو ځنې باندني غري په لاندې توګه تشریح کېږي:

(الف) دتى لرونکو سیستم - په تى لرونکو کې غولانځه دڅلورو ځانګړو غدو لرونکي ده ، هره غډه لرونکي ديو تى ده او هر یو تى لرونکي د یوی خولي دي. چې بنې او ګس نیمایي یې کاملاً جدا ده.

(ب) - "زنگون" شاتنى پېښي

(ت) - داونړي تکى

** د دې موخي د بنه پوهیدا په خاطر له لاندې انترنېتي صفحې څخه د یو بنه مرسته کونکي وسيلي په توګه ګته واخلي:
http://www.ext.vt.edu/resources/4h/virtualfarm/dairy/dairy_cow.html
صفحه په پوره توګه وګوري او غري یا اجزا په شپدي ورکونکي غوا کېږدي. همدارنګه د TM^{3-2} درسي مواد او د پاور پواينت ۹ ګنه سلайд هم وګوري او له هغې دلپکنۍ په صفحې د انخور ويستلو په خاطر ګته ترلاسه کړي یا له زده کونکو غوبښته وکړي ترڅو هغه د کاغذ پرمخ انخور کړي.

درپمه موخه: د پسه او اوژي باندني غري تشخيص او تشریح کړئ.

اټکل شوي ستونزه: د پسونو او اوزو عمه باندني غري او اجزا کوم دي؟

III. د پسونو او ازو ترمنځ پېر ورتوالی او توپیرونې شتون لري. دواړه د تي لرونکو څارويو له جملې څخه دي، شخوند و هونکي هضمی سیستم او دوه نوکه يا دوه سومه څاروي دي. دواړه نوعي دا قتصادي پلوه د اهمیت وردي.

** اوس له زده کونکو و پوبنتی چې ایا پسونه د افغانستان د زراعتي اقتصاد لپاره ګټور دي او که اوږي؟ دزده کونکو له څوابونو وروسته، له هغوي نه غوبنټه وکړئ چې په کوم دلیل یوه نوعه له بلی نوعي بهتره ده.

(الف) د پسونو او ازو بي شميره عين شي غري شتون لري چې د غوبنینو او شېدو ورکونکو څارويو سره ورتوالی لري.

۱. د ازو څانګړتیاوي داسي دي: دشېدو رګ، شېدوبي غده ، تى (د غولانخي څوکه) - چې د شېدو د تولید لپاره د اهمیت وردي.
۲. د پسونو څانګړتیاوي داسي دي: درې ګنجه پښي، شا، ملا او دسېنې پنجره - دېسه عمه غري دي چې د غوبنې په منظور تري ګته اخستل کړي.

** له TM۳-۳ درسي موادو او ۱۳، ۴، ۱۶ ګنه سلایدونو څخه د پسونو او ازو د باندني غرو د تشخيص په خاطر ګته واخلي او له هغې څخه د ليکني په صفحه داخور کېبلو لپاره کار واخلي او يا له زده کونکو و غوارۍ تر څو یې په څېلو کاغذونو انخور کړي. همدارنګه زده کونکي کولي شي چې هقه په لویه ورقه يا کاغذ او تخته انخور کړي او داسي خورندي پلنې توټي (flap) جوري کړي چې هرنېنه شوی غري په برکي و نيسې . دا کار کيداړي شي دیوی لوبي په شکل سرته ورسېږي. زده کونکي کولي شي چې دخراوی په غرو باندي د خورندو توټو د اینډولو او همدارنګه د تقریرې څوابونه په اساس دیو بل له پوهې څخه برخمن شي. دوی کولي شي چې د خورندو شوو توټو له پورته کولو وروسته په دې پوه شي چې ایا خواب يې درست دی اوږيا غلط.

څورمه موخه: د الوتونکو د باندني غرو تشخيص او تشریح
اتکل شوي ستونزه: کورني چرگان یعنی څه؟

V1. پولېري د تولو کورني الوتونکو د ګروپ نوم دي چې د غوبنې، هګيو او بنو لپاره تري ګته اخستل کړي. همدارنګه په پولېري کي الوتونکي او چرگان هم راتلى شي. دا الوتونکي د وزرونو، شمزى او بنو لرونکي دي او ځنې له هغوي د لمبلو قدرت هم لري.

(الف) د پولېري يا چرگانو او نورو څارويو ترمنځ اساسی توپير دا دي چې هغوي د توپيرې هضمی او تولید مثل سیستمونو لرونکي دي. دهغوي

هضمی سیستم د شاتینگکی لرونکی دی چې له هغې څخه د غابنونو په توګه کار اخلي. له زده کونکو و پوبنتی چې دهفوی هضمی سیستم ولی توپیر لري؟ له دي سبې چې هغوي په مکمله توګه توپیري خوراکه په مصرف رسوي. دمئل تولبد په الوتونکوکي له جنسی یوځای کیدني وروسته د هګيو ایښودلو څخه عبارت دي بل په زره پوري شي دا دي چې ځني له الوتونکو مصنوعي الفاح ته اړتیا لري ځکه ځني له دوي د پېږي غوبنې په لرلو سره نه شي کولي چې جنسی کرنې سرته ورسوي. په دي برخه کي فیل مرغان غوره مثال ګنل کېږي.

(ب) د اکثره الوتونکو باندي غږي او اندامونه سره ورته دي. ولی ځني مشخصات بي د سر، غاري او پېښو په برخه کي شتون لري چې دهفوی په تشخيص کي مرسته کوي.

** له TM^3-4 درسي موادو او ۱۵ او ۱۶، او ۱۷ ګهه د پاورپواینټ سلايدونو څخه د الوتونکو ترمنځ د خانګري توپير چې دهفوی دغرو په تشخيص کي ونډه لري ګته واخلي. د بحث له نمونو یا فارماتونو څخه په ګته اخستني دالوتونکو ترمنځ ورتولي او توپironه پیداکري. له زده کونکو و پوبنتی چې کوم نوعه الوتونکي په افغانستان کي شتون لري. له زده کونکو و غواړۍ تر څو اړبکي جوري او د الوتونکو دهري نوعي ترمنځ ورتولي او توپironه لست کري. دا لستونه یا لرلپکونه د صفحې پرمخ په لېکلې بنه اړايه کري. وروسته زده کونکي د ژوند یو الوتونکو د کتنی لپاره بیرون ته یوسې. له هغوي غوبننته وکړي ترڅو د هري نوعي ترمنځ فريکي توپironه پیداکري.

زده کونکي د هري موخي دمربوطه محتوياتو تشریح ته راوغواړي. دهفوی له څوابونو څخه د هغه منطقو د تعین په خاطر چې دوهم حل باید تدریس شي ګته واخلي. کولي شي چې د پاورپواینټ له ۱۹ ګنې سلايد له پوبنتو ګته واخلي.

خلاصه یا لنډېز: د دي درس د لنډېز لپاره دزده کونکو د زده کېدونکي موخي څخه ګته واخلي. د هري موخي د محتوياتو د تشریح په خاطر زده کونکي راوغواړي. دهفوی له څوابونو دهغه منطقو اساسی تعین لپاره چې باید د توپيری تک لاري په اساس بیا حل تدریس شي، ګته واخلي. له ټولو موادو څخه چې له هري موخي لکه لنډېز څخه په لاس راخي د ارزیابی لپاره ګته واخلي. له زده کونکو غوبننته وکړي ترڅو دغوبنینو غواو دغروله ازموینې، پوستري تختو، انترنېټي صفحو او دلنډېز په خاطر له جور شوی لرلېک څخه دڅارویو دباندې غړو لپاره وار په وار ګته واخلي. همدارنګه زده کونکي له ټولکي

بهر بوئى ترخو ژوندى څاروی وکوري. ګله چې د ځانګري غږي په هکله اشاره کوي له زده کونکو وغواړئ تر خو دهه نوم واخلي.

پلتنه يا ارزیابی: پلتنه د زده کونکو دموخو د لاسته راورنې په خاطرچې په دی لوست کي ارایه کي متمرکزه کړئ. دا کار کیداي شي د توپیري تخنیکونو پواسطه سرته ورسیپوی لکه د زده کونکو کړنې يا اجرات دهه کارونو په اړه چې د اجرا لاندی قرار نیسي. د لېکني بنې ازمونې مثال د دی سند سره ضمیمه ارایه کېږي.

دمثالی ازمونې خوابونه

۱. د عظم عجز عضلات، ۲. لکۍ، ۳. غولانځه، ۴. دلاس بنسکتنی مفصل، ۵. دتی څوکه،
۶. زنگون، ۷. تیتر، ۸. دڅاروی وربوز، ۹. غاړه، ۱۰. شا، ۱۱. پورتنی برخه، ۱۲.
- اوړه، ۱۳. زنگون، ۱۴. پوبنته او خواب، ۱۵. ځانګري نظریا کته.

از موینه

هر غری یا اندام په صحیح ډول په نښه یا
بی نوم و اخلى

۱. _____

۲. _____

۳. _____

۴. _____

۵. _____

۶. _____

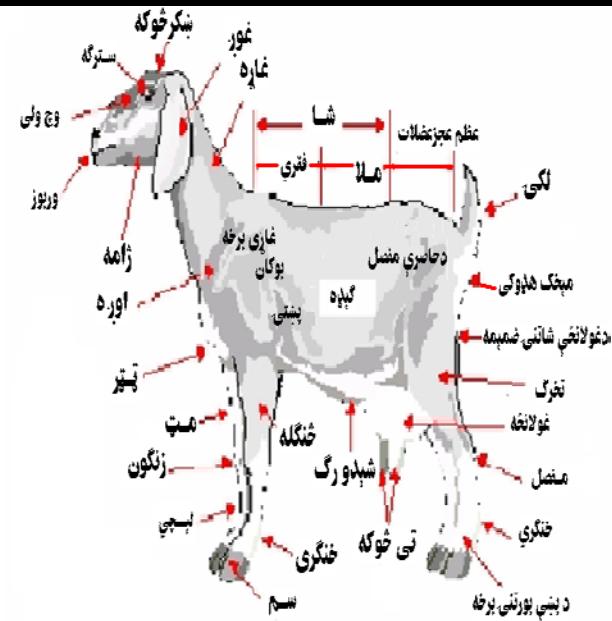
۷. _____

۸. _____

۹. _____

۱۰. _____

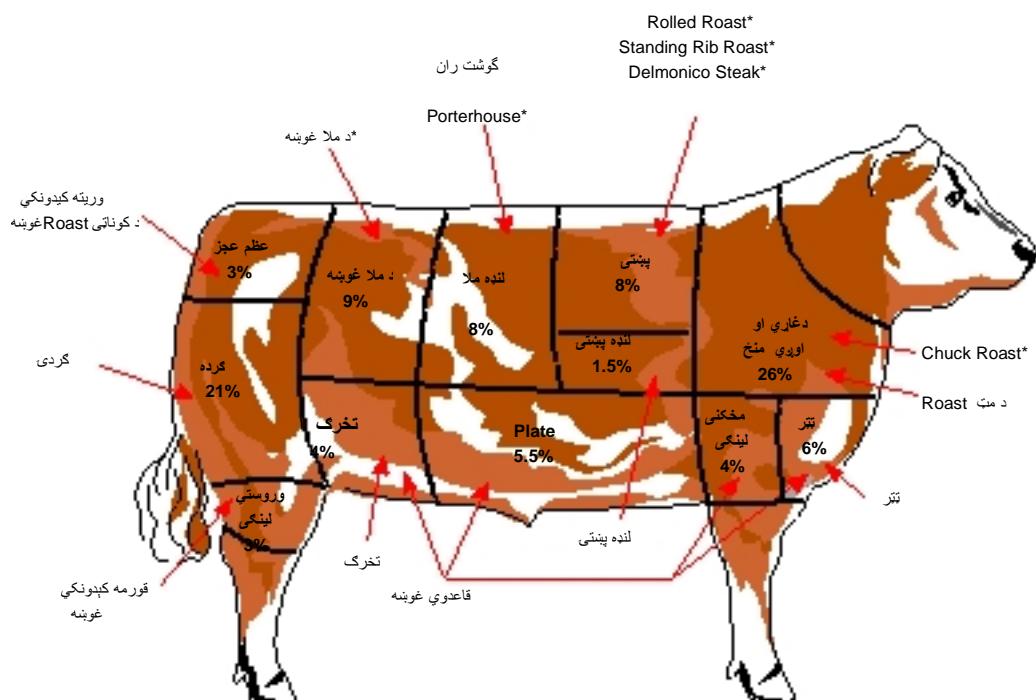
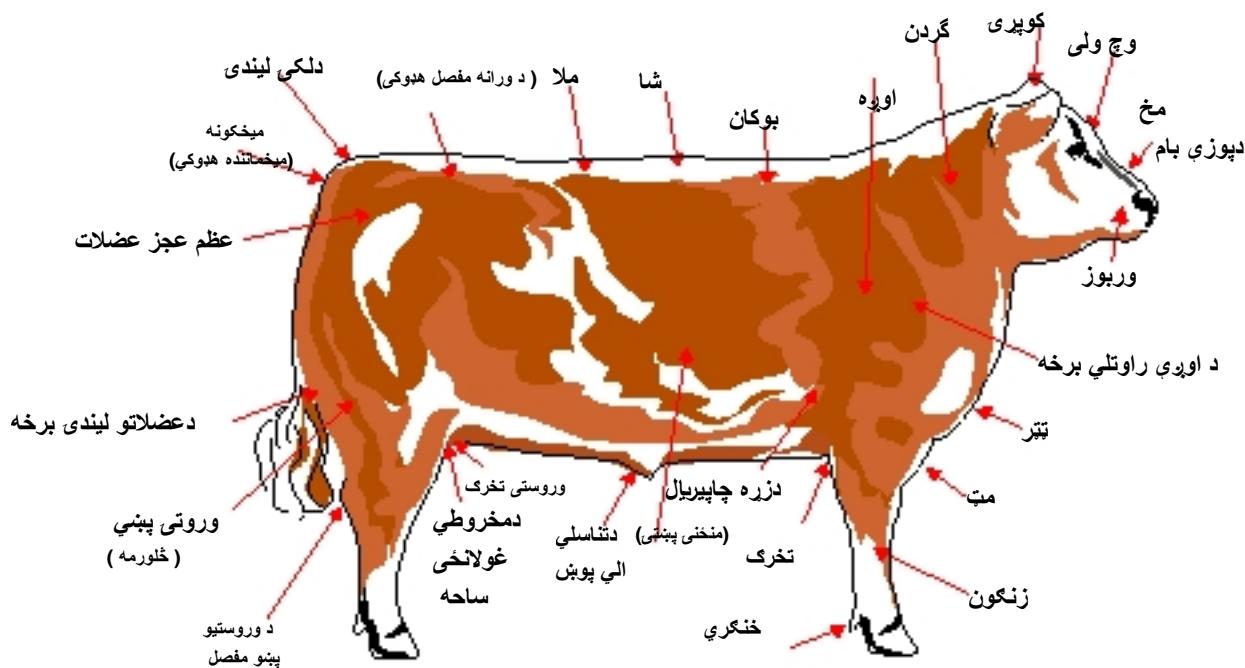
—

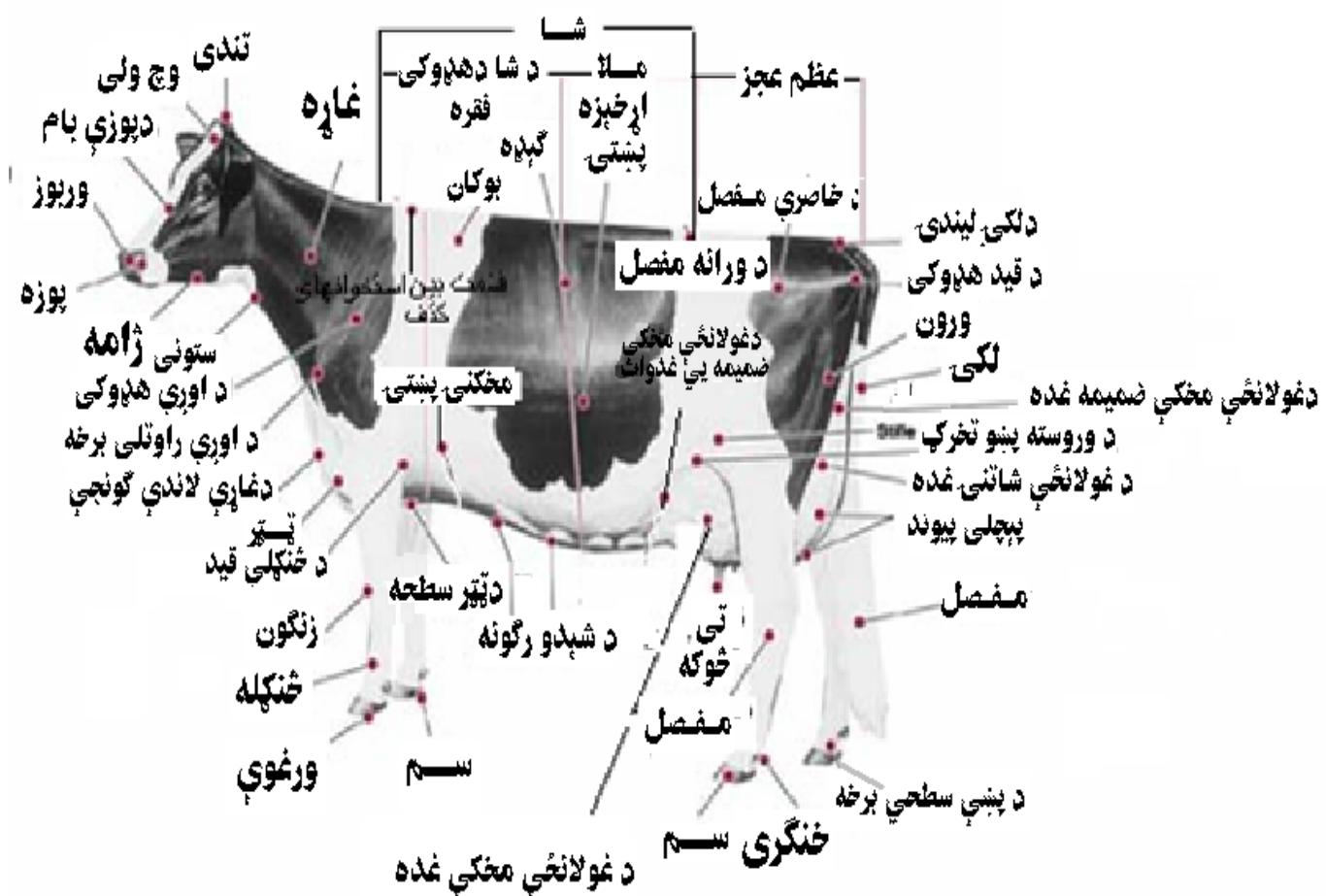
دوبم جز: تش ځایونه ډک کړئ.

۱۱. کوپیری (Poll) په برخه د سر په پسونو، اوزو او غواو کي قرار لري.
۱۲. Withers په برخه د کي خاي لري.
۱۳. دلاس بستنی مفصل (Hock) د انساناتوله سره ورته وي.
۱۴. غواوي دتي ٿوکي لرونکي وي او اوزي او ميري د تي ٿوکي لرونکي وي.
۱۵. په خپله ڙبه تشریح کرئ چې ولی دخارویو اناتومی زده کول ارزبنتمند یا مهم دي.

دغوبنیني غوا باندی غری

دشپدو غوا باندڻي غري

د پسه او اوزي اناتومي

TM: ۳-۳

